

Alfred Jensen

Angel Nakoff (1925–2010)

Inledande anmärkningar

Denna uppsats är inte avsedd som kritisk granskning av Alfred Jensens livsverk utan snarare som en inventering av materialet och som en förberedelse till en grundligare studie. Omöjligheten av att på en kort termin granska Jensens c:a 60 skrifter och översättningar och hans minst lika många tidskriftsartiklar, frånsett den dagsjournalistiska verksamheten, framstår klart. En viss oproportionerlighet i föreliggande uppsats, alltför flyktig behandling av Jensens senare år och kanske alltför stor grundlighet i behandlingen av hans tidigare produktion, har inte kunnat undvikas. En värdering av Jensens egen poetiska alstring har ansetts ligga utom ramen för denna uppsats.

Muntliga och skriftliga upplysningar har lämnats av fru Anna Thorén, f. Jensen, banktjänsteman Ivo Jensen, professorskan Hedvig Lidforss Strömgren, civ.ing Alexander Jensen, fil. dr Arne Holmberg, författaren Per Hallström, fil. dr Anders Österling, professor Marcus Ehrenpreis, med flera.

Litteratur om Alfred Jensen

- Publicistklubbens matrikel, 1901
- Inbjudningsskrift till fil. doktorspromotion i Uppsala, vt 1907
- Artikel i *Svenska män och kvinnor* (i korrektur)
- Artikel i *Hvar 8 dag*, 12.1.1919
- Artikel i *GHT*, 17.9.1921 och 8.8.1922
- Artikel i *Obzor* 24.11.1931 (i tyskt manuskript)
- Minnesartikel av prof. A. Kraus i *Česka Akademia Almanach*, 1922
- *Vem är det?*, 1920 och statskalendern samma år.

Alfred Anton Jensen, en av Sveriges lärdaste kännare av de slaviska folken och kulturerna, föddes i Hälsingtuna socken i Gävleborgs län den 30 september 1859. Hans fader var en inom sitt område ovanligt kunnig tekniker; han var civilingenjör och specialist inom sågverksbranschen. Hemmet var tämligen välbärgat, men något

överflöd rådde där inte. Civilingenjören Carl Anton Jensens farfar var dansk och hade invandrat till Sverige från Bornholm vid slutet av 1700-talet. Hans hustru hette Carolina Eugenia Modéer, dotter till kaptenen vid Flottans mekaniska kår, arbetschefen vid Södra korrektionsinrättningen i Stockholm Jonas Karl Modéer. Denne hade fyra döttrar och en son; den sistnämnde dog ung varvid Modéerska ätten utlocknade på manssidan. Carolina Eugenia Modéers syster Elvira Charlotta var gift med C. A. Jensens bror, civilingenjör Nils Alexander Jensen. Kaptenen m.m. J. K. Modéer var son till kungliga sekreteraren Adolf Modéer, en ovanligt lärd och mångsidig naturforskare, vän och lärjunge till Linné. Adolf Modéer var egentligen lantmätare, men hans insats begränsades inte till detta område: han var en av initiativtagarna till Patriotiska Sällskapet och detta sällskaps ständige sekreterare, han författade c:a 150 skrifter rörande kemi, fysik, geologi, etc. och var medlem av en mängd utländska akademier och lärda sällskap, bl.a. av Ryska (Economiska Societeten. Linné värderade honom högt och uppkallade tvenne växter efter honom. Släkten Modéer härstammade från en polsk krigare som kom till Sverige med Karl VIII Knutsson på 1460-talet. En medlem av släkten var hovpredikanten hos Karl IX, magister Sveno Jonae Moderus, och i biografien över honom i Hofclericiets Historia läser man:

Om denne på sin tid märklige man, har Kongl. Secreteraren Herr Adoph Modeer¹, som härstammar ifrån Prosten Jonas Andreae, benäget lemnat följande underrättelse. Släkten är ifrån Pohlen och var Stamfadern Polsk Soldat. Då Ryssarne under en bataille ryckte Fanan ifrån honom, och han under retraiten passerade en Kyrka, gick han in och tog Kyrkofanan, hvarmed han uppmuntrade sin troupe, sökte åter Ryssarne, slog dem och återtog sin Fana. För denna tappra gärning blef han Adlad, och fick det vapn, som ännu af hans efterkommande i deras Sigill brukas. Hans släkt blef talrik och har i forntiden beklädt de högre tjenster i Pohlen och kallade sig i början Raduan, sedermera skrefvo de sig efter sine gods, som Zebrzydowsky och Przykowsky med flere. En gren af släkten spridde sig ut i Sverige, och af hvilken Prosten Jonas Andr. Moadensis leder sin upprinnelse; han föddes i det närmaste kort för år 1525 i Moheda Församling af Odal folk. Var utmärkt af et qvickt snille och mycken flit i kunskapers inhemtande; han genomgick både snart och väl Scholan och Academien i Upsala, blef Prest och kallad til Kyrkoherde år 1555 i Moheda, Öhrs och Anaboda Församlingar i Småland; et ämbete som hans efterkommande länge Son ifrån Son innehade.

Därefter skildrar Adolf Modéer huru Jonas Andreae under ”liturgiska oväsendet” representerat Smålands präster var vid klagomål inför Johan III. Jonas Andreae hade tre söner, de två äldre präster i Moheda, den yngste var ovannämnde hovpredikant. Adolf Modéers redogörelse slutar:

¹ Uppgifterna om Adolf Modéer har erhållits dels ur *Ny svensk Släktbok* av K. o. G. Leijonhufvud och dels av civilingenjör Alexander Jensen.

Under Prostens Jonae Andreae lifstid var en af hans släktingar Biskop i Pohlen. Sist regerande Konungen Stanislaus Augustus hade tilbudit Kgl. Secreteraren Modeer Baron-Diplom, men hvilket han undanbedt sig.²

För övrigt kan nämnas att en medlem av släkten blev stamfader för adliga ätten Rosenqvist, som emellertid snart utdog.

Efter barnåren i hemmet sändes Alfred Jensen till läroverket i Hudiksvall, där han bl.a. var skolkamrat med Alfred Berg (Fader Berg), Nathan Söderblom, Arvid Lindman, sedermera regeringsrådet Palmgren, sedermera presidenten Berglöf och bröderna Fineman. Beträffande Alfred Jensens skolår förtjänar följande rader att citeras ur ”En liten nidvisa på 60-årsdagen tillägnad Doktor Alfred Jensen i all anspråkslöshet av vännen Kurt Belfrage”, (otryckt):

Helt tidigt fri till sin natur
Han fann dock skolan smaka – bur

Och läste allt utom sin lexa
Hur små magistrar sorgsna käxa.

Nu vers han också skref i massa
Fast dom visst ej för Idun passa

Om punsch och friluftsliv och flickor
Och vandra glad med tomma fickor.

Han skrev emellertid även ”allvarligare” dikter, t.ex. översättningar från Schiller. Redan tolvårig skrev han en längre dikt med titeln ”Carl XII före slaget vid Pultawa”, där bland personerna även märkes Mazepa, om vilken han långt senare skrev ett stort historiskt verk. Att Alfred Jensen så tidigt intresserade sig för Ryssland beror kanske på att hans farbror civilingenjör Nils Alexander Jensen var bosatt i Ryssland, där han hade anställning vid ett ångbåtsbolag, som trafikerade Volga. Efter studentexamen vårterminen 1878 reste Alfred Jensen till farbrodern i Ryssland för att lära sin kusin Alexander (född 1870) svenska så att denne senare skulle kunna vinna inträde i en svensk skola vid föräldrarnas återkomst till Sverige³. Civilingenjör Jensen bodde i den lilla orten Spasskij Zaton i närheten av Kazan. Alfred Jensen lärde sig med stor iver ryska språket, hans lärare var en något försupen pop vid namn Ivanov. Denne presenteras med porträtt i ”Slavia I”. Från Ryssland skrev Alfred Jensen tre längre resebrev till *Hudiksvalls-Posten*, men ett kom bort på vägen. Det första delades i två hälfter och infördes den 30 oktober och den 2 november 1878. Däri skildrar han en ångbåtsresa utefter Volga med många pittoreska och lustiga detaljer. Han ser fångtransporter och återvändande soldater, kalmucker och ryska kvinnor. De senare finner han ej särdeles vackra, men anmärker att de ha små fötter och vackra tänder. Han berättar även om ett besök i Astrachan, som han tycker är en ful och smutsig stad,

² Beträffande förfäderna se *Växjö Stifts Herdaminne*, II och *Svenska Kongl. Hofclericiets Historia*, I, 1799.

³ En del upplysningar om vistelsen i Ryssland har lämnats av civilingenjör Alexander Jensen, Stockholm.

”liksom Rysslands städer i allmänhet”. Kyrkorna äro däremot mycket vackra. Den snabbhet i uppfattningen och den mottaglighet för intryck som gjorde Alfred Jensen till en så utmärkt journalist och reseskildrare finner man redan i detta första resebrev till *Hudiksvalls-Posten*, t.ex. i följande episod från det hus i Astrachan, där Peter I:s båtar förvarades:

I salen funnos för övrigt modeller till örlogsskepp, gamla redskap och vapen, flaggor o.d., och i fonden syntes ett utmärkt väl måladt porträtt af ryska rikets egentlige grundläggare, segraren vid Poltava. Det enda, som störde den vackra anblicken af det hela, var, att två murare, som voro der för att reparera, nedtagit några fanor och med dem till sängtäcken lagt sig att sofva.

Den 8 och 12 februari 1879 publicerades ett ”Jul-bref från Ryssland”, i vilket ges en skildring av de ryska gudstjänsterna och kyrkorna. Författaren anmärker på anhopningen av tiggare och kommersen med vaxljus: ”Allt detta bidrager ingalunda till att gifva högre lyftning åt den religiösa stämningen.” Vidare berättas om julsederna, om hur popen och klockaren går omkring och välsignar hemmen och på varje ställe trakteras med någon stärkande dryck och en smula tilltugg. Jensen kommenterar: ”psalmen blef allt kortare och prästen blir allt fryntligare”. På juldags- och nyårsdagseftermiddagarna var alla berusade. Därefter skildras en religiös ceremoni, den s.k. vattenvälsignelsen, och man märker redan här den avsky för vidskepelse och överdriven religiositet, som blev så märkbar i Jensens senare skrifter.

På sensommaren 1879 återkom Jensen till Sverige och inskrevs på hösten vid Uppsala universitet. Studierna tog han tämligen lätt, Belfrage skriver härom:

[...]

förresten gnodde Alfred blott med ryskan
och klara’ mycket klent examenshyskan.

Alfred Jensen hade en god sångröst och blev medlem av många glada lag. Han tillhörde Norrlands nation och skrev för denna ett spex om drottning Elisabeth av England. Vid hundraårsminnet av Tegnér’s födelse den 13 november 1882 var tydligen Jensens skaldeförmåga så välkänd att han erhöll uppdraget att ”i Upsala Studentkårs namn” dikta och framföra ett skaldestycke ”Till minnet af Esaias Tegnér”. Det består av åtta sexradiga strofer, de säger emellertid inte något karakteristiskt vare sig om Tegnér eller Alfred Jensen; följande rader kan kanske anses klinga en smula ”jensenskt”: ”På sanningens seger orubblig var tron” och ”Till striden för frihet en maning oss bär”, ty frihet och sanning var Jensens patos, i den mån han hade något. För övrigt kan nämnas att han delade rum med Nathan Söderblom under några år av sin uppsalavistelse.

År 1883 hade Jensens kunskaper i ryska blivit så goda att han kunde verkställa två översättningar från ryska till svenska. Det var novellerna ”Taras Bulba” och

”Majnatten” av Gogol, som utkom i en serie *Kulturbilder i novellform*, och Turgenevs sista verk, som utgavs under titeln ”Senilia”. Båda volymerna var försedda med inledningar av översättaren, som redan visar en icke obetydlig förtrogenhet med dessa författares skrifter och litteraturen om dem. Efter Turgenevs död i september 1883 ökades allmänhetens intresse för denne författare ytterligare, och ”Senilia” utkom i en andra upplaga. Denna framgång blev emellertid ej prejudicerande för Jensens framtida översättningar, som oftast såldes mycket dåligt. Översättningarna är samvetsgrant utförda men präglade av sin tids språk, varför en läsare av dem numera inte får så stort utbyte. Inom parentes kan nämnas att översättningen av ”Senilia” fick stor betydelse för Heidenstams tidigare författarskap.

År 1883 publicerades i *Finsk tidskrift*, som kom att bli Jensens forum framför andra till 1915, dels en översättning av fyra dikter av A. Kolzoff, dels en översättning av tre ballader av A. Tolstoj. I fråga om Jensens synnerligen omfattande översättargärning måste man nog säga att hans diktöversättningar, trots hans obestridliga verсталang, stundom är något knaggliga. Rent allmänt gäller nog omdömet att de episka översättningarna är bättre än de lyriska. Anders Österling har inte ansett någon av Jensen översättningar värdig att medtagas i antologien ”All världens lyrik” 1943; han yttrar i förordet till denna bok:

Jag är nämligen medveten om att svåra lakuner finnas, framför allt i fråga om den slaviska och den spanska lyriken, där tyvärr mycket litet finns att tillgå i användbar översättning.

Anders Österling har i samtal med mig nämnt att han anser Jensens översättningar ”träaktiga”; detta omdöme förefaller mig emellertid alltför strängt, då en uppmärksam läsare av Jensens lyriska översättningar stundom även finner ganska njutbara ting. Men givetvis har Österling i stort sett rätt, då han skriver:

I mån som en dylik överflyttning har lyckats, brukar det också heta, att originaldikten har införlivats med vår litteratur och kommer att ingå i de nationella förråden. Men erfarenheten visar, att detta talesätt är en smula sangviniskt. Medan man går igenom alla mer eller mindre förtjänstfulla bemödanden på detta gebit, måste man tyvärr komma till den upptäckten, att översatt lyrik i allmänhet bleknar fortare än originallyrik och att själva den språkliga dräkten i otaliga fall verkar urmodig och otillfredsställande redan efter några årtiondens förlopp.

Samtiden, och även Jensen själv, hade en rätt hög tanke om översättningarnas kvalitet. Så skriver t.ex. Jensen i företalet till ”Eugen Onegin”:

Korteligen, jag tror mig hava bevarat diktverkets ursprungliga friskhet och skönhet, men i de språkliga och litterära detaljerna lagt mig vinn om en formell trohet, som bör kunna tillfredsställa mycket höga krav även från den vetenskapliga kritikens sida.

och i företalet till monografin över Vrchlický:

I åtskilliga fall djärfves jag själf tycka, att mina öfversättningsprof hedra Vrchlickýs namn.

Beträffande principen för översättningsarbete skriver Österling:

[...] även i fråga om en dikt är det utan tvivel viktigast att få veta vad som sägs i den, innehållet i det arrangemang av ord som tjänar till att uttrycka något visst, en stämning, ett intryck, en tanke. Kan samtidigt det rytmiskt säregna bevaras, så ställas vi åter inför en av dessa lyckträffar, som stundom belöna en översättares långa och plågsamma möda. Det gynnsammaste utgångsläget är väl alltid när en skald översätter en viss dikt med den hemliga motiveringen att han innerligt gärna själv skulle ha velat skriva den.

Att Jensens långa rad av lyriska översättningar inte saknar en och annan dylik ”lyckträff” kommer senare att visas.

Vårterminen 1884 lämnade Jensen Uppsala utan att ha avlagt någon examen. Hans uppsalavid synes emellertid inte ha varit resultatlös, eftersom han flitigt förkovrat sig inom det område, han speciellt intresserade sig för, nämligen den ryska litteraturhistorien. I nummer (saknas – D.A.) 1884 av den förnäma *Ny svensk tidskrift* publicerade Jensen en lång och ingående studie med titeln ”Om rysk folkpoesi”. Bland sina källor nämner han särskilt Ralston: *The songs of the Russian People*, och han följer även tämligen noga Ralstons indelning av folkvisor, men till skillnad från så många andra som skriver om ryska förhållanden hämtar han inte uteslutande sitt material från icke-ryska källor utan visar sig även vara väl förtrogen med den ryska forskningen på området och hänvisar särskilt till Rybnikovs epokgörande samling av ryska folkvisor. Studien är välskriven och upplysande men att dess författare ännu inte är fullärd visas av några små detaljer. Så t.ex. översätter han ”Slovo o polku Igorjeve” med ”Ordet om Igors härtåg mot polovtserna” medan han i sin ryska kulturhistoria från 1908 använder beteckningen ”Kvädet om Igors härtåg”, vilken är den riktigare. Vidare nämner Jensen bland slavisk folkpoesi det ökända falsifikatet av V. Hanka, som kallades ”Königinhoferhandskriften”, men handskriftens karaktär av förfalskning uppdagades först senare, varför Jensens misstag i viss mån är ursäktligt. Men studien om rysk folkpoesi är i alla fall ett gott arbete om ett ämne som tidigare varit praktiskt taget okänt i Sverige, eljest hade den knappast blivit införd i den vetenskapligt högtstående *Ny svensk tidskrift*. Bland denna tidskrifts flitigaste medarbetare var professor Edvard Lidforss, som 13 år senare blev Jensens svärfar.

Under sommaren 1884 tjänstgjorde Jensen som volontär vid tidningen *Exporten* i Hamburg. Denna tjänstgöring var knappast någon sinekur för honom, han vantrivdes och funderade ett tag på att flytta till Amerika. Men denna plan blev ej verklighet, utan han började i stället i november samma år en anställning på *Göteborgs Handels- och Sjöfartstidning*, vars redaktör då var S. A. Hedlund. Jämsides med sin journalistiska verksamhet fortsatte han målmedvetet sina studier av slavisk kultur och vitterhet. Tack vare sin anställning vid *Handelstidningen* erhöll han i april 1885 uppdraget att vara ansvarig utgivare för tidningen *Nautiska Blad* som utgavs av Nautiska Föreningens i Göteborg styrelse och trycktes på *Handelstidningens* tryckeri. *Nautiska Blad* upplevde blott nio nummer, varefter den av brist på ekonomiskt stöd från de sjöfartskretsar den byggt sina förhoppningar på, upphörde. Tidningen som utkom med ett nummer per månad innehåller inga artiklar signerade av Alfred Jensen, men kanske man kan våga

en gissning att första numrets anmälan är skriven av honom; de små historiska utblickarna – ”redan forntidens sjöfartsälskande fenicier och greker förstodo, [...]” – tyder på att Jensen är författaren, han försökte alltid få historiska aspekter på de ämnen han behandlade. Eljest kan man väl förmoda att Jensens medverkan inskränkte sig till refererande av utländsk nautisk litteratur etc. Tidningen hade för övrigt en särskild ”nautisk redaktör”, en konsul Bersén. Men genom sin tjänstgöring vid tidningen *Exporten* hade Jensen ju förvärvat en viss erfarenhet av hithörande ting.

I nummer 1 1886 av *Finsk Tidskrift* publicerade Jensen en essay om Nekrasoff med titeln ”Nekrasoff. Ett ryskt skaldeporträtt”, och i nummer (siffran saknas – D.A.) 1888 av samma tidskrift offentliggjorde han en studie över Ivan Turgenjeff. I januari 1888 slutade Jensen sin anställning vid *Handelstidningen* och flyttade till Berlin som korrespondent till *Sydsvenska Dagbladet*. Även där fortsatte han sina slaviska studier. För övrigt kan nämnas att Jensen flitigt umgicks i radikala författarkretsar. År 1889 erhöll han Svenska Akademiens andra pris för en översättning av serbiska dikter. Samma år utkom hans översättning av Pusjkins ”Eugen Onegin”. Att Jensen själv ansåg sin översättning lyckad har tidigare nämnts. ”Eugen Onegin” blev ej den försäljningsframgång som översättaren och förlaget väntat, vilket framgår av förordet till Lermontovs ”Klostergossen och Demonen”, där han uttrycker förhoppningen att han skulle hållas skadeslös för utgivningskostnaderna, ”vilket icke varit fallet med t.ex. ’Eugen Onegin’”. Översättningen av ”Eugen Onegin” utförde Jensen i Berlin och han refererar i sitt företal till ett flertal tyska översättningar av Pusjkins versroman. Samma år, 1889, publicerades i *Svensk Kalender* en översättning av Pusjkins ”Tårekällan i Bachtjisaraj”, vilket visar att Jensen just de åren speciellt intresserade sig för Pusjkins författarskap.

Översättningen är i stort sett lyckad, men det fyrtaktiga jambiska versmättet erbjuder ju ej heller större svårigheter. Den störes något av uttryck sådana som ”du väna mö” och ”barnslig tärna”. Pusjkin och Turgenev var Jensens ”favoritförfattare” och särskilt böjelsen för Turgenev återkommer som en röd tråd i allt vad Jensen skrivit om rysk litteratur. Han jämför ofta Turgenevs harmoni med den antikonstnärliga, upplösande tendensen i Lev Tolstojs senare författarskap. Vi kommer att finna rika belägg för denna inställning hos Jensen i hans senare skrifter.

Åren 1890-93 arbetade Jensen dels som resekorrespondent för *Handelstidningen*, dels som redaktör för samma tidnings utrikesavdelning. År 1890 blev Jensen medlem av Publicistklubben, ur vars matrikel för år 1901 en hel del biografiska och bibliografiska notiser för denna uppsats hämtats. Enligt denna matrikel skulle Jensens första poetiska alster ha införts i början av 1880-talet i Indebetous tidskrift *Tule*. Där har emellertid ej kunnat återfinnas något bidrag med Jensens namn eller signatur, såvida ej en dikt med titeln ”Tåren”, undertecknad A. I. på s. 76 av *Tule* 1881, kan anses vara författad av Jensen. Dikten synes emellertid i sin helhet vara alltför sentimental och trånande för att

giva sannolikhet åt en sådan gissning. Som prov på stilen i dikten återges här två strofer ur densamma:

[...]
Min trängtans låga mig förtär.
Upp, uppåt till det blå!
Det är den bön, som jag begär,

[...]
Men med en kyss solstrålen sög
upp till sig daggens tår
ur blommans rosenkalk och flög
med den till himmelsk vår.

Likaså skall Jensen enligt Publicistklubbens matrikel ha skrivit resebrev till *Figaro* sommaren 1881, men då artiklarna i allmänhet ej är signerad har tiden ej medgivit en på stilistiska grunder byggd undersökning.

År 1890 utgav Jensen en översättning av Saltykoff-Stjedrins berättelser med titeln ”Småstadslif”. I likhet med praktiskt taget alla Jensens skrifter och översättningar är denna volym försedd med en inledning, och däri ligger en inte oväsentlig del av Jensens insats som kunskapsförmedlare och popularisator. Han inte bara verkställde en översättning utan han begagnade alltid tillfället till att presentera författarens liv och verk.

År 1890 utgav Jensen även en översättning av den serbiska (montenegrinska – *D.A.*) hjältedikten ”Gorski Vijenac” av Njegoš under namnet ”Bergkransen”. Han har alltså jämtes med sin journalistiska verksamhet haft tid och intresse över för fortsatta, grundliga studier i slavisk litteratur. Från studiet av den ryska litteraturen, som han påbörjade redan under sina första studentår, kom alltså Jensen omkring år 1890 att sysselsätta sig med de sydslaviska språken och kulturerna. Samtidigt med dessa studier fortsatte han givetvis och fördjupade sina insikter i rysk litteratur, men eftersom läsekretsen var blott obetydligt intresserad av den sydslaviska litteraturen var han tvungen att finansiera sina utgivningar av denna med översättningar av mera ”populär” litteratur. Till denna hör den ryska romanen ”Mimotschka” av Mikulitsch-Veselitskaja år 1892. Av Jensens tidskriftsuppsatser under denna tid kan nämnas en studie över den intressante nationalistiske politikern Katkov i *Finsk Tidskrift* 1888, ”Några karakteristiska drag ur den nyare ryska novellistiken” ibidem 1889, ”Sverige och Ryssland 1676–1681” ibidem 1889, ”Robert Hamerling: en romantikens svanesång” ibidem 1890, och resp. 1891 och 1892 publicerades två sydslaviska översättningar, nämligen Raditschevitj: ”Hajdukgrafven” och Mazuranitj: ”Smail-agas död”. Jensen har ännu inte kommit fram till ett enhetligt transkriptionssystem av slaviska namn, vilket även märkes i uppsatsen om sydslaviska seder och föreställningar i den av A. U. Bååth utgivna kalendern *Gnistan* 1891. I denna uppsats presenterar Jensen några översättningar av bulgariska folksagor etc. och berättar om sedvänjor och folkdanser hos serber och bulgarer. Han citerar bland andra Miklosich och Jagič, men att döma av

den valhända transkriptionen kanske han även hämtat material från engelska källor; så t.ex. skrives *вожић* som *«boshij»*, vilket knappast är korrekt.

År 1891 utkom även ”Noveller från Serbien och Montenegro” och den lilla skriften om Kristo Botjov. Den senare, som var Bulgariens speciella nationalskald vid tiden för landets frigörelse från det turkiska förtrycket, har fängslat Jensen både genom sitt frihetspatos och sina erotiska dikter. Jensen presenterar en hel rad översättningar av Botjovs frihets- och kärleksdikter, samtidigt som han ger en livfull skildring av skaldens växlingsrika levnad. I *Ord och Bild* 1892 har Jensen en uppsats: ”En rumänisk skaldinna” och i *Svensk Tidskrift* 1893 skriver han om ”Dekabristerna i ryska vitterheten”.

År 1893 utgav Jensen inte mindre än tre skrifter och skrev dessutom ett flertal tidskriftsartiklar. Översättningen av Lermontovs dikter ”Klostergossen” och ”Demonen” (1893) har av förordet att döma utförts i Moskva, som Jensen besökte som korrespondent för *Handelstidningen* under senare hälften av 1892. Dessa diktöversättningar utkom i en privattryckt upplaga i tvär-oktavformat med guldtryckt bård kring texten och konstnärliga anfanger. Anledningen till att Jensen gav ut denna privatupplaga förklaras med följande ord i företalet:

Då förhållandena i vårt land äro av den föga hugnesamma art, att svenske förläggare af praktiska hänsyn ej våga taga någon befattning med översättningsalster af dylika slag, utsändas dessa båda dikter i bokmarknaden med direkt vädjan till den poesi- och litteraturälskande allmänheten. Öfversättaren vill i det längsta tro, att den verkligt litterära köpkraften i vårt land ändå är så stor, att en öfversättare åtminstone hålles skadeslös för utgifningskostnaderna. Skulle detta glädjande resultat nu verkligen ernås, (något som icke varit fallet med t.ex. ”Eugen Onegin”), skall öfversättaren däri se belöningen för ett samvetsgrant arbete och en sporre till liknande sträfvande för framtiden.

År 1893 utkom även en samling egna dikter av Alfred Jensen kallade ”På fjärran stig”; de innehåller en del poetiska intryck från hans resor i slaviska länder och i Tyskland. Samma år trycktes i *Göteborgs Vitterhetssamhälles skrifter* en avhandling om Ragusas slaviska vitterhet, en förstudie till det stora verket om Gundulić. Av tidskriftsartiklarna från 1893 förtjänar särskilt att nämnas ”Lermontov” i *Ord och Bild*, tillkommen i samband med de lyriska översättningarna, och ”Bjelinski” i *Finsk Tidskrift*. Den senare artikeln visar att Jensens intressen småningom övergick från det estetiskt-litterära till det litteratur- och samhällshistoriska området. Det är betecknande att Jensen går direkt till en av centralgestalterna inom det andliga livet i Ryssland, vars betydelse för efterkommande författargenerationer knappast kan överskattas. År 1894 följde i *Nordisk Tidskrift* en uppsats om ”Snillets förbannelse” (av Gribojedov), en samtidigt litterärt betydelsefull och samhällskritiserande författare.

År 1894 flyttade Jensen till Berlin som korrespondent för *Handelstidningen*. Samma år utkom ”Ur Böhmens moderna diktning” vilken visar att Jensen numera även behärskar det tjeckiska språket.

Vårterminen 1893 höll Jensen, nyligen återkommen från Ryssland, en serie privata föreläsningar vid Göteborgs Högskola om rysk litteratur.

I *Finsk Tidskrift* 1894 publicerade Jensen en ovanligt insiktsfull och skarpsinnig studie med titeln ”Gogol och det sjukliga i den ryska litteraturen”. Samma år medverkade han även i tidskriften *Svithiod* som utkom i Göteborg men blott upplevde tre månaders utgivning. I två provnummer till samma tidskrift från december 1893 förekommer dels en prosaskiss: ”Den första ångbåten”, dels en dikt i tio strofer med titeln ”Sirenen”. Skissen är en frisk och vänligt ironisk skildring av den första stockholmsbåtens ankomst till en liten norrlandsstad på försommaren; skriven i god åttiotalsstil, något påminnande om Strindberg och Jonas Lie. Dikten är intressant som personligt dokument mera än som poetiskt alster. Först heter det: ”Nej tack till en lockande sirén”, sedan kommer förklaringen:

[...] jag fått en släng af vattuskräck
och trifves hellre på det torra.

Han har smakat nöjen:

[...] som skänkt mig kanske blott en dag
af fröjd, men månader af ånger.

I dikten ”Syner i nyårsnatt” (publicerad i *Svithiod*, 6.1.1894) heter det:

[...] vik hädan kvinna med ditt fala glitter!
Drag mig ej med dig till fördärfvets brant!
Rår jag väl för att du på skambänk sitter?
Gaf jag dig icke, då du bad, en slant? [...]

I *Svithiod* av den 20.1.1894 återges ett porträtt av Jensen som på begäran även skrev några personliga rader som kommentar. Dessa rader blev något av det mest uppriktiga som författaren skrivit om sig själv; de bär också överskriften ”En självbekännelse”. I nr:ris 3–8 av *Svithiod* publicerades ”Kashtanka af Anton Tshehov översatt från ryskan af Alfred Jensen”. I nr 4 följde en artikel ”Vandringsminnen från Böhmska Schweiz”, och i nr 6 kom ”Prag, (Lösryckta blad ur anteckningsboken)”. Därefter följde ytterligare två bidrag med tjeckiska motiv, nämligen: ”Ur Böhmens moderna diktning”, en mindre inledning med några presenterande ord om Mácha och två översättningar av dikter av honom, och ”Böhmens opera och dess främste kompositör”, en artikel om Smetana, daterad Berlin den 2 mars 1894. År 1895 hade hans studier i den tjeckiska litteraturen lett honom till skalden Svatopluk Čech, som han gjorde bekant för den svenska litterära publiken genom inte mindre än tre artiklar och översättningar. I *Finsk Tidskrift* finns en essay om Čech, i *Nordisk Revy* finns en översättning av ”Trälens sånger” och i *Ord och Bild* infördes en översättning av ”I lindens skugga”. I *Finsk Tidskrift* offentliggjordes även en essay med titeln ”Mácha och den tjeckiska romantiken”. År 1895 erhöll Jensen det Beskowska resestipendiet av

Svenska Akademien för att resa till Polen och samma år fick han även det Letterstedtska priset av Vitterhetsakademien för förtjänstfull översättning till svenska språket. Samma år utgav han ytterligare en samling egna dikter ”Nya dikter”. I *Nordisk Tidskrift* år 1895 publicerades en uppsats med titeln ”Prešérn, slovenernas nationalskald”, vilken visar Jensens mångsidighet: samtidigt som han sysslade med studier och översättningar från den tjeckiska litteraturen hade han intresse över för en slovensk poet. Ett annat exempel på Jensens vittomfattande kunskaper utgör artikeln ”Bosnisk kultur” i *Nordisk Revy* år 1895.

Efter vistelsen i Polen 1895 och ytterligare en kort tid som korrespondent i Berlin återvände Jensen sommaren 1896 till Sverige och bosatte sig i Stockholm som korrespondent till *Handelstidningen*. Under vistelsen i Berlin hade han som redan nämnts med förkärlek umgåtts i radikala författarkretsar och bl.a. var han mycket god vän med Bengt Lidforss. När han lämnade Berlin blev han ivrigt uppmanad av Lidforss att i Stockholm söka upp dennes syster Karin som då arbetade på *Vårt Lands* redaktion och överlämna en personlig hälsning. Jensen följde denna uppmaning, blev bekant med fröken Lidforss och gifte sig med henne år 1897. Höstterminen 1896 framlade han resultatet av sina studier i Polen i en serie föreläsningar om polsk litteratur vid Stockholms Högskola. Samma år utkom i Göteborg antologin ”Ur slavernas diktvärld” innehållande översättningar av dikter av Neruda och Mickiewicz. Detta år utkom även den intressanta reseskildringen ”Slavia”. Denna bok som samtidigt är populär och underhållande och vittnar om grundlig kännedom om slaviskt samhälls- och kulturliv är en typisk exponent för Jensens senare författarskap. Stilen är kåserande och humoristisk, och innehållet utgöres av faktiska upplysningar och personliga rön. Redan i början av boken är författaren medveten om att en revolution måste komma i det ryska samhället som han anser vara så fullt av brister och missförhållanden, och han förutsäger att när revolutionen kommer får den en ohyggligt genomgripande kraft. Som karakteristiska drag i det ryska lynnet nämner han dels chandrá, dvs. vemodet, letargien, dels den starka nationalitetskänslan. Han skildrar den ryska despotismens och censurernas verkningar och i följande yttrande märker man Jensens alltigenom liberala inställning: ”censur är lika gagnlös som ekonomiska skyddstullar”. Efter en på personlig erfarenhet grundad skildring av den ryska tullen i Warszawa karakteriseras denna med orden: ”laglig utpressning för att bekosta hof och präster”. Han finner emellertid det ryska folket sant mänskligt och misströstar icke om deras framtid. Petersburg synes honom smutsigt och han stötes av det offentliga fromleriet som visar sig i ideliga korstecken av kuskar och spårvägsförare. Mot den överdrivna nationalitetskänslan vänder han sig med ett citat av Tegnér's ord att all bildning står på utländsk grund till slut. I Moskva beser han med särskilt intresse Vasili-katedralen, vars utseende är ”hälften kaktus, hälften ananas”. Han fäster sig ånyo vid det stora antalet helgonbilder och vid vidskepelsen; under det senare begreppet innefattar han även en del religiösa sedvänjor. Han kritiserar det ihåliga

kongresspratet i Moskva och tycker det vore lämpligare att visa gästande delegationer det verkliga ryska livet med alla dess brister. En realistisk skildring ger han av människorna på Chitrov Rynok där Gorkij senare hämtade sitt material till ”Natthärbärgen”. Han fäster sig där särskilt vid dryckenskapen och lättjan, som istället för att motarbetas av prästerna och samhället tvärtom uppmuntras av dem; brännvin är opium för folket skulle han kunnat säga med en travestering av Karl Marx’ ord. Ordningsmakten blundar för fylleriet och därför blir ordningen också nästan obefintlig trots överflödet av poliser.

En av de få gånger som Jensen skriver om rysk teater är i ”Slavia”, där han berättar om Teater Korschs tioårsjubileum, dock tämligen flyktigt. Det är skada att Jensen inte intresserade sig mer för teater, ty eljest hade han kunnat ge många värdefulla notiser om t.ex. Stanislavskijs banbrytande insats; Moskvans Konstnärliga Teater öppnades redan 1898 och Jensen besökte Moskva många gånger efter detta årtal. Stanislavskij nämnesenda gången efter vad jag hittills kunnat finna i en uppsats i *Finsk Tidskrift* 1912. Efter en på pittoreska detaljer och personliga reflexioner rik skildring av ryskt järnvägs- och hotell-liv kommer Jensen in på det ryska språkets skönhet och han citerar om denna Turgenovs ord ur ”Senilia”, vilka han ofta återvänder till, så t.ex. i efterskriften till ”Rysk Kulturhistoria”. Jensens åsikt torde förtjäna att återges:

Redan det ryska språket i och för sig verkar sympatiskt. Jag vet intet tungomål, som i fonetisk skönhet kan mäta sig med ryskan, åtminstone ej bland de slaviska: det är ljudrikt och smidigt, klart och på samma gång melodiskt, kraftigt och dock mjukt. [...] Äfven det ryska uttryckssättet med dess klassiska lakonism och slaviska hjärtlighet inger förtroende. Då ryskan, som bekant, saknar både artikel och predikatskopula (felaktigt – A.N.), vinner det i plastisk klarhet, och som ryssen i likhet med romaren helst besvarar en fråga genom att upprepa hufvudordet med eller utan negation, ger detta en bestämdhet och kraft, som ersätter den praktiska enkelheten med ja och nej.

En strax efteråt följande kritisk reflektion är värd att citera:

Men om de (ryssarna – N. A.) sålunda ej tåla att utländingen nedsätter Ryssland, häckla de gärna själfva, och man kan i storstädernas salonger efter en rätt flyktig bekantskap få höra en oppositionell frispråkighet, som det politiska salongslifvet i Berlin ej har motstycke till, och som man skulle tro förbjuda sig själf i ett så strängt censureradt land. Men just detta tvång måste väcka deras inre motsägelselust; de se i den privata yttrandefriheten ett surrogat för den politiska, och med en ofta frasihålig ”liberalism” söka de väl ock slå blå dunster i ögonen på ”tysken” med vars reflekterande väsen de hafva vida mer gemensamt än med den spirituelle, klart analyserade fransmannen.

På sidan 81 lämnas ett porträtt av den förut omtalade popen Ivanov, författarens förste lärare i ryska, och i skildringen av påskfirandet finner man tydliga reminiscenser från Jensens julbrev till *Hudiksvalls-Posten*. Att det är en litterärt kunnig man som skriver denna reseskildring märker man i de ofta förekommande hänvisningarna till den ryska litteraturen, vid anblicken av stäppen citerar Jensen t.ex. Gogols ord i en uppsats om den lillryska folkdikten och nämner även Sjevtjenkos namn. Vid ett besök i Grottekyrkan i Kiev får Jensen tillfälle att utveckla sina kritiska, antikyckliga

tankegångar, och vid sådana tillfällen är hans stil som bäst, medan han inte är fullt så lyckad när han försöker vara lyrisk. Som bevis på stilen i hans reseskildringar när den är som bäst återges här ett avsnitt ur minnena från Kiev.

Men ju närmare jag kom helgedomen, dess mer bleknade mina illusioner, och den stämningsfulla pieteten aflöstes efterhand af skeptiska reflexioner och världsliga idéassociationer. Glansen och ståten hos de sex klosterbyggnader och kyrkor, som äro hopgyttrade kring det höga, fristående klocktornet, ännu högre än ”Ivan Veliki” i Moskva, passar föga till det mänskliga elände af sjukdom, lättja, smuts och tiggeri, som i trasiga skepnader hopar sig vid klostermuren och inne på gården. Naturligtvis saknas icke salustånd med relikor och fromma tryckalster, och i pilgrimsvärdshuset serveras öl och brännvin i långa banor till priser, som just inte tyda på kristlig offervillighet.

Äfven själfva Grotteklostret, som för öfrigt har eget tryckeri, sjukhus, bageri, vaxljusfabrik med mera, består sig med ett särskildt hotell (220 rum) för vallfärdande samt en matsal för 800 personer med middag à 25 kopek kuvertet; dessutom få 2 000 personer dagligen fri kost – en praktisk, välgörande sida af klosterlivet som är kanske dess vackraste. Härvid får man dock ej glömma, att hvad klostret ger med ena handen, dubbelt tas igen med den andra genom den nästan obligatoriska intäkten af allmosor och fromma stiftelser.

Och redan vid ingången till katakomberna var stämningen totalt bortblåst: anblicken af väggmålningarna om den yttersta dagen och om lifvet efter detta hafva en nästan motsatt verkan och kunna försätta en humorist i det muntraste själstillstånd. Änglarna, alla stöpta i precis samma form, hafva synbarligt mycket tråkigt i himmelriket, hvaremot djäflarna, försedda med apfysionomier och ödlesvansar, roa sig på mångfaldigt sätt och se så innerligt belåtna ut. Dessutom ligger den reflexionen nära till hands, att konstnärerna uppenbarligen varit i förlägenhet, då de skulle måla paradiset, under det att de rört sig med individuell frihet och påtaglig lokalkännedom, då det gällt att framställa helvetet. [...] Inalles ligga 127 heliga fäder i dessa hemska grafvar, och fastän jag aldrig förr varit tillsammans med så många helgon på en gång, har jag kanske aldrig känt mig mindre helig till sinnes.

Jensens lustigt omständliga uttryckssätt, som stundom påminner om den lundsiska skolan, t.ex. Frans G. Bengtsson eller Hugo Mattson, kan här illustreras med ett par citat.

De ljud, som alla dessa friktioner åstadkomma, förråda frånvaron af olja och peka tillbaka till en tid, då dur- och mollskalorna ännu varo okända. (s. 177)

Den atmosfär, som närmst omgaf honom röjde bekantskap med brännvin. (s. 184)

Feta vattentunnor kördes omkring för att läska gatuluftens bakterier.” (s. 58)

Ett annat drag i Jensens stil är det plötsliga uppdykandet av en eller ett par versrader, utan att versen typografiskt skiljer sig från prosan på något sätt. Så t.ex. står det på s. 47:

[...] men hit ströfva ock de, som nedlagt sin mesta dagspenning på krogen och därför måste slitna kläder bära.

och på ett annat ställe:

Men hvarför bort i fjärran sväfva, då det goda nära är? (s. 395)

”Slavia”, som innehåller minnen från ett flertal resor i Ryssland, är även full av reflexioner om samhället och litteraturen och deras inflytande på varandra. Efter att ha omtalat Pusjkin-tidens storslagna litterära honorar skriver Jensen:

Men efter 1848, då litteraturen blef själfständig och demokratisk, kastade vinden om, och de stora skalderna möttes med förakt, fattigdom, förvisning: Dostojevski, [...] invigde med sin förvisning till Sibirien denna förnedringsperiod, och Gljeb Uspenski slutade i sjukhuset i Novgorod Veliki. Den andliga lifegenskapen hämnade färdernas missgärningar allt intill tredje och fjärde led, och skönlitteraturen behärskades af den sjukliga mysticism, som bröt fram i senare delen af Gogols ”Döda själar”.

Efter några sidor som behandlar centrala problem i den ryska litteraturen skriver Jensen:

Utan att helt instämma i den optimistiska mysticism, som t.ex. hyllas af Brandes, då han i Ryssland vill se det stora, pånyttfödande framtidslandet för hela vår kultur, behöfver man därför icke öfverskatta olyckan af den apati och sterilitet, som kännetecknar det sista årtiondets ryska skönlitteratur (undantagande L. Tolstoj) och hvare en sådan medelmåttig talang som novellisten Tjechov framstår så mycket högre.

I detta sammanhang kan nämnas att Jensen stundom lämnar uppgifter som senare visar sig vara felaktiga och som han korrigerar i följande böcker. I ”Slavia” (s. 218) nämner han att studenterna vid Dostojevskijs begravning ville bära dennes bojar efter kistan, men i ”Tsardömet vid skiljovägen” meddelas att Jensen av Dostojevskijs änka fått veta att denna detalj är helt apokryfisk, och i samma bok återges ett porträtt av Tjernysjevskij trots att Jensen i ”Slavia” påstått att något sådant ej fanns bevarat. Det avslutande kapitlet i första boken av ”Slavia” innehåller minnen från besök på Turgenevs gods Spasskoje och hos Tolstoj på Jasnaja Poljana, det är kanske det intressantaste kapitlet i boken. Professor Arnošt Kraus nämner i sin minnesteckning över Jensen i *Česka Akademia Almanach* att denne hade en fördom mot Tolstoj; detta omdöme är nog delvis felaktigt, det var inte mot Tolstojs författarskap i dess helhet utan endast mot de senare skrifterna som Jensen vände sig. Hans smak och temperament låg så fjärran från den mysticism och passivitet som Tolstoj predikade under sin ålderdom, och han vände sig även mot ”okonstnärligheten” eller ”antikonstnärligheten” i t.ex. ”Kreutzeronaten”. Men till några opassande meningsbyten med Tolstoj förleddes han inte under sitt besök på Jasnaja Poljana, dessbättre, men det är inte samma värme i skildringen av besöket där som i skildringen av Turgenevs förfallna herrgård. Slutsatsen av sina iakttagelser i Ryssland framlägger Jensen i epilogen till första boken:

Nej, progressionens farligaste fiende i Ryssland är den grekiska kyrkan. Det är hon som upphöjt legenden om ryska själfhärskardömet till ofelbarhetsdogm; det är hon som hindrar upplysning och fritt tänkande; det är hon som förföljer och utvisar de frisinna fosterlandsvännerna och förbjuder en förnuftig tideräkning såsom ”kättersk”.

År 1897 flyttade Jensen som nygift till Wien i egenskap av korrespondent till *Handelstidningen*. Samma år utkom en ”ny följd” av ”Slavia” i åtta häften à 75 öre, innehållande reseminnen från Donau till Adria och Bosporen. I *Finsk Tidskrift* publicerades två uppsatser om Mickiewicz: ”Herr Tadeusz av Mickiewicz. En litterär studie” och ”A. Mickiewicz och ’Talet 44’”. Ett bidrag till den slaviska mysticismens historia”. Av Vetenskapsakademien erhöll han åter det Letterstedtska priset för förtjänstfull översättning till svenska språket.

År 1898 resulterade Mickiewicz-studierna i en översättning av ”Pan Tadeusz”. I antologien ”Ur slavernas diktvärld” (företalet, daterat Krakau dec. 1895) skriver Jensen:

Tacksam för de erkännanden som från offentligt håll kommit öfversättaren till del för hans translatoriska möda, samt drifven af rent litterärt intresse, hoppas öfversättaren framdeles kunna framlägga nya prof af såväl Mickiewicz som hans stora samtida landsmäns genialiska skapelser [...] och hoppas att kunna införlifva Mickiewicz med den svenska litteraturen före århundradets slut.

Den första delen av detta löfte var nu uppfylld, och det skulle inte dröja länge innan även andra polska skalder än Mickiewicz var översatta till svenska. Samtiden berömde Jensens översättning, men uppskattningen har numera sjunkit, och Per Hallström yttrade vid ett telefonsamtal med mig i januari i år (oklart vilket år – D. A.) att han ansåg Pan Tadeusz-översättningen onjutbar; själv hade han varit tvungen att läsa Pan Tadeusz på tyska. År 1898 utkom även en minnesartikel av Jensen i *Finsk Tidskrift*: ”Till A. Mickiewicz’ hundraårsminne”. Samma år publicerade han en samling översättningar av Svatopluk Čech, som emellertid enligt professor Kraus’ utsago rönt föga framgång hos den litteraturintresserade publiken. Detta ovanligt produktiva år utkom också ”Ryska skaldeporträtt”, en bok så överfylld med konkreta upplysningar och belysande kommentarer att man häpnar över dess författares flit och receptivitet.

Jensens styrka som litteraturhistoriker är dels blicken för den karakteristiska detaljen, dels förmågan att se stora sammanhang och ge vida överblickar, och båda dessa egenskaper finns i rikt mått representerade i ”Ryska skaldeporträtt”. En svaghet hos Jensen är emellertid motviljan mot estetisk analys, han dröjer alltid hellre vid det idéhistoriska och biografiska materialet. Han är själv medveten om denna sin inställning, sålunda skriver han i förordet till ”Ryska skaldeporträtt”:

Så mycket som möjligt har författaren låtit de ryska personligheterna tala själva genom sina egna handlingar och ord. Det tvivelaktiga värdet af rent ”ästetiska” undersökningar har förf. lämnat åsido för att lägga hufvudvikten på karakteristiska smådrag, som kunna belysa den ryska kulturen från olika sidor – miniatyrbilder som stundom kanske säga mer än långa afhandlingar. [...] Men framför allt har det legat mig om hjärtat att i de ryska skalderna teckna människor och medmänniskor, som kämpat och sträfvat, älskat och svärmat, lidit och felat, såsom vi själfva.

Detta kulturhistoriska betraktelsesätt och principen att låta författarna tala själva har emellertid sina svårigheter när det gäller översatt litteratur. Det blir trots allt mest

översättarens personlighet som blir belyst och översättningarnas språk präglas av språket under den tid då de verkstälts. Även om man alltså inte helt kan instämma i Jensens principförklaring måste man dock erkänna att ”Ryska skaldeporträtt” är en ovanligt givande bok, kanske en av Jensens bästa. Den är fylld med översättningar av en rad centrala dikter ur den ryska litteraturens största period och den ger massor av nytt stoff, delvis hämtat ur ryska tidskrifter; den framställer också konsekvent samhällsutvecklingen parallellt med litteraturutvecklingen: ett framställningssätt som beträffande andra länders litteraturer först senare kommit till användning. En annan synpunkt som låg Jensen varmt om hjärtat var folkbildnings- och upplysningssyftet. I flera av sina verk skriver Jensen om behovet av upplysning angående Ryssland. I förordet till ”Ryska skaldeporträtt” heter det:

Hvarje konkret, objektiv kunskap om vårt mäktiga grannland i öster tjänar ett stort syfte: att skingra okunnighetens mörker och fördomarnas töcken. I detta afseende kan det ej skrivas nog mycket om det moderna Ryssland.

I augusti 1899 flyttade Jensen med sin familj (en dotter hade blivit född samma år) från Wien till Ragusa. Resultatet av sin vistelse i Wien framlade Jensen i ”Habsburg” och ett litet sammandrag av iakttagelserna av ”raskampen” publicerade han i *Svenska Folkets Öreskrifter* under titeln ”Slaver och germaner”. Sistnämnda skrift upplevde den största upplagan av alla Jensens skrifter: att döma av förlagsreklamen mellan 50 000 och 100 000! I både de ovannämnda verken uppehåller sig författaren med förkärlek vid panslavismens problem. I ”Habsburg”, heter det:

Ryssland [...] lånar sitt öra åt panslavistiska svärmerier, om de passa för dagens syfte, men att det för resten drifver rysk politik, dvs. en imperialistisk världs- och kolonialpolitik, utan att lägga sig ”i Polens affärer” för några tjechers och sydslavers skull. (s. 11)

Och om panslavismen i praktiken skriver Jensen i ”Slaver och germaner”:

Huru polackerna i västra Galizien för öfrigt tillämpa sina panslavistiska läror gent emot sina stamfränder rutenerna (lillyryssar) i östra Galizien, hvilka förtryckas i alla afseenden, är ett utom ramen för denna uppsats liggande ämne, som kunde lämna bevis på, huru betydelslös den panslavistiska grundsatsen är i den politiska verkkligheten.

I samma skrift heter det att det knappast ens är språken som förenar de slaviska folken: på en panslavistisk kongress var delegaterna tvungna att tillgripa tyska språket för att bli förstådda av sina ”slaviska bröder”. År 1899 utkom även första delen av ”Polska skaldar”. Också detta år erhöll Jensen det Letterstedtska priset för förtjänstfull översättning till svenska. Jensens mångåriga vän i Zagreb dr. Franjo Bučar nämner i en minnesartikel att Jensen bad honom att vara försiktig i sin anmälan av ”Habsburg” så att han inte blev utvisad från Ragusa, vilket hade spolierat hans forskningar.

Under sin vistelse i Ragusa (Dubrovnik) studerade Jensen mycket flitigt Ragusas historia och litteratur, som han för övrigt även tidigare hade sysselsatt sig med. Redan 1891 hade han besökt Ragusa för första gången och om Ragusas slaviska vitterhet

hade han skrivit en liten avhandling 1893, som tidigare nämnts. I Ragusa fördjupade han sina språkkunskaper och bedrev omfattande arkiv- och biblioteksstudier, framförallt i Franciskanerklostrets bibliotek. Småningom bestämde han sig för att skriva en monografi över Gundulić och gick till verket med stor grundlighet och målmedvetenhet. Resultatet av dessa forskningar blev Jensens kanske vetenskapligt mest framstående prestation ”Gundulić und sein Osman”. Bučar skriver om Jensens grundlighet:

Jensen bearbeitete Gundulić ins Kleinste, wie es bis jetzt kein kroatischer oder serbischer Schriftsteller getan hat. (Bučars artikel i *Obzor* 24.11.1931, övers. t. tyska av förf.)

Verket om Gundulić blev mycket uppskattat av den vetenskapliga kritiken, t.ex. av Jagić, Šurmin och P. Popović, och Bučar påstår att det till stor del var på grund därav som Jensen 1901 blev medlem av Svenska Akademiens Nobel-Institut och referent för de slaviska litteraturerna. Efter att ha avslutat sina forskningar i Ragusa återvände Jensen i juli månad år 1900 till Sverige. I december samma år utkom ”Gundulić und sein Osman” på tyska i Sverige (dålig tyska enligt professor Kraus), i en upplaga av blott 100 exemplar. Eftervärldens kritik av Gundulić-boken är inte lika vänlig som samtidens: docent Hannes Sköld skriver i *Handelstidningen* den 8 augusti 1922 följande på tal om professor Kraus’ vänliga omdöme om detsamma att det knappast är förtjänt, ”ty vetenskapligt sett torde det knappast ha utsikt att stå sig annat än genom sin grundlighet”.

1901 blev Jensen i varje fall medlem av Nobel-Institutet, och även om olika meningar råder om Gundulić-verket kan väl inte något tvivel råda om att Jensen var ovanligt väl meriterad för denna post. Hans arbete bestod i att anskaffa slavisk litteratur till Nobel-biblioteket och att yttra sig över de förslag till Nobelpristagare från de slaviska länderna som kunde inkomma; han hade även själv rätt att föreslå slaver till erhållande av Nobelpriset. Den ende slaviske författare som erhöll priset under Jensens tid vid biblioteket var Sienkiewicz, och därför var hans insatser ytligt sett inte så stora, vilket ledde till konflikter vilka senare skall omtalas. Akademiens handlingar rörande Nobelpriset är hemliga varför det inte finnes någon möjlighet att utröna vilka författare som Jensen föreslagit och på vilka grunder de fallit igenom. Att Jensens insats vid Nobel-Institutet i viss mån blev en besvikelse för honom själv antydes vid flera tillfällen i brev o. dyl. Vad den biblioteksmässiga sidan av arbetet beträffar så lyckades Jensen ovanligt bra därmed, detta vitsordar t.ex. Hannes Sköld i den förut nämnda artikeln:

Om Sverige i närvarande stund äger ett bibliotek av slavisk litteratur, som åtskilliga slaviska länder kunna missunna oss och vilket säkert är det mångsidigast sammansatta och komplettaste i alla icke-slaviska länder, så är det Jensens förtjänst. Varje yngre slavist, som tagit kännedom om de till stor del ännu outnyttjade slaviska litterära skatterna på nobelbiblioteket i Stockholm, vet i vilken tacksamhetsskuld Sverige här står till Jensen. Och många av de verk, vilka tydligen biblioteket självt ej haft råd att skaffa sig, har han själv

lämnat sina dedikationsexemplar av – bevis på vänskap och tillgivenhet från slaviska författare samt kanske blyga frierier till ett nobelpris!

År 1901 utkom en diktsamling av Aškerc: ”Sloveniska ballader”, en liten volym på 95 sidor tillägnad Carl Snoilsky.

År 1899 hade Jensen börjat medarbeta i *Archiv für slavische Philologie*, hans första bidrag var en recension av en bok av Kallenbach om Mickiewicz. År 1902 skrev han om Popović: ”O gorskom vijencu” och 1903 följde ”Einige literarische Bemerkungen zum Ribanje von Petar Hektorović”. 1902 översatte Jensen till svenska en berättelse av Vojnović: ”Xanta”, och samma år publicerade han ”Sonetter från Adria”. En samlingen resebilder, innehållande bl.a. minnen från Ragusa, utkom 1901 och i *Ord och Bild* infördes samma år ”Ragusa, en resestudie”. De polska intressena levde upp igen efter återkomsten till Sverige: 1901 inflöt i *Finsk Tidskrift* en översättning av Krasińskis ”Morgongryningen” och i samma tidskrift följde 1903 uppsatsen ”Nyupptäckta dikter av Krasiński”. Det kanske även förtjänar att nämnas att Jensen detta år blev riddare av Nordstjärneorden; redan tidigare hade han erhållit ett flertal ordensutmärkelser, bl.a. från Serbien, Bulgarien och Turkiet. Dessa utmärkelser visar att Jensen blev uppskattad i de länder som han besökte och vars litteraturer han gjorde kända i Sverige. Sin turkiska orden erhöll han på rekommendation av svenska sändebudet i Konstantinopel, denna orden beredde honom tillträde till kretsar dit han eljest som utlänning inte kunnat komma. Själv skattade Jensen dessa ”nådevedermålen” lågt och skämtade gärna om dem.

År 1903 utkom en översättning av sex noveller av Leonid Andrejev under titeln ”Tanken”. Samma år föddes sonen Ivo, uppkallad efter författaren Ivo Vojnović. I tidskriften *Varia* publicerades 1902 och 1903 några översättningar från Vrchlický, och 1904 utkom den detaljerade monografien över samme författare. I förordet till denna monografi utvecklar Jensen sin gamla åsikt om värdet av en på fakta grundad historisk framställning av en författare:

Litterära monografier kunna skrivas på två sätt, dels i form af en ästetisk själsstudie, den s. k. essayn, dels såsom ett rent litteraturhistoriskt, på idel fakta grundadt genomforskande af den ifrågavarande författarens lefnadslopp och samtliga skrifter. Den förra vägen är utan tvifvel mer tacksam, men också farligare, enär essayn alltid måste blifva mer eller mindre subjektivt bedömande, i det att dess författare gifvetvis helst dröjer vid de sidor af skalden, dem han mest eller bäst fattar, med förbigående af andra, kanske lika viktiga punkter, som kritikern icke vill kännas vid eller som han ej – känner till. [...]

Den rent litteraturhistoriska metoden är betydligt mödosammare och har vida svårare att blifva populär, men den är slutligen den enda säkra grunden, hvarpå den psykologiska analysen kan bygga vidare. Framför allt synes den mig oundgängligt nödvändig i de fall, då en alldeles obekant författare införes i en främmande litteratur. Utan saklig kännedom om dennes skrifter måste den ästetiska studien blifva mer eller mindre sväfvande och ovederhäftig.

Senare delen av detta yttrande synes mig något tvivelaktigt, det är kanske inte alldeles lämpligt att presentera en fullkomligt okänd skald med en grundlig och vederhäftig

redogörelse för hans samtliga dikter utan att först ha intresserat och fånglat den blivande läskretsen genom en orienterande estetisk studie. I detta fall kan man kanske gissa att Jensen velat motivera ett Nobelpris åt Vrchlický och därför gjort sin monografi särskilt grundlig. Verket blev säkerligen mer uppskattat i författarens hemland än i Sverige och det översattes redan 1906 till tjeckiska av professor Kraus. Sedan Jensen i april 1904 färdigställt Vrchlický-boken reste han till Polen för att genom studier i Lwów pröva värdet av Sienkiewicz' historiska epik. Under dessa studier fann han en mängd stoff som han framlade i boken "Svenska bilder i polska vitterheten" (1904). År 1904 utkom även "Berättelser och sagor" av Zeyer i översättning av Jensen.

År 1905 slutade Jensen i *Handelstidningen* och blev medarbetare i *Stockholms Dagblad*. Samma år fick Sienkiewicz Nobelpriset och Jensen framträdde med en dikt till Sienkiewicz vid Nobel-banketten vilken senare översattes till polska. Sienkiewicz donerade 5 000 kronor till ett stipendium för utgivande av arbeten rörande Polen, och Jensen var väl praktiskt taget självskriven till erhållande av detta stipendium, som han också fick året efter, 1906.

År 1905 översatte Jensen ett urval moderna ryska noveller under titeln "Dödens tystnad". Följande författare är representerade: Andrejev, Sologub, Telesjov, Tsjirikov, Sergejev-Tsenski, vardera med en novell utom Andrejev som representeras med tre noveller. Samma år utkom även "Tsardömet vid skiljovägen" med undertiteln "Nutidsskildringar från Ryssland", en reseskildring i ungefär samma stil som "Slavia I", men med djupare perspektiv och större hänsynstagande till sociala frågor. Även med detta verk anser sig Jensen fylla en upplysares och förmedlares roll:

Ty försåvidt kunskap är makt, är ock en lidelsefri kännedom om vår underlige granne, som den geografiska försynen skaffat oss på halsen, det första villkoret för ett klarare förstående, som i sin mån är ägnadt att skingra många fördomar och villfarelser och därigenom kan bana vägen för ett bättre förhållande mellan två folk, som, trots olikheterna, ständigt äro mer eller mindre hänvisade till hvarandra.

Jensen framträder i denna bok som i sina andra böcker som motståndare till kyrkan, byråkratin och despotismen, och hans medarbetarskap i *Handelstidningen* i Göteborg har inte blott givit honom en grundligt liberal inställning utan även en smak för s.k. göteborgsvitsar. Det torde räcka med ett exempel på denna speciella sorts kvickhet:

Och det inte minst beundransvärda hos tsar Peter var att han mäktade trola fram dessa avenyer och palats på en sumpig ödemark – däraf kunde man ock frestas att förklara namnet sankt Petersburg, ty med det latinska sanctus, helig, har hvarken Peter eller "Piter" haft något att skaffa.

Men Jensen har även intresse för allvarligare etymologier och språkliga frågor, ett genomgående drag i hans författarskap är att han ofta lämnar ryska ord oöversatta och stundom förser dem med etymologiska härledningar. Läsaren får därigenom ett icke föraktligt förråd av glosor. För övrigt kan nämnas att Jensens historiska studier gett

honom möjlighet att vid behov lämna långa historiska utredningar av aktuella frågor, så sker t.ex. i ”Tsardömet vid skiljovägen” på tal om författningsdiskussionen. Jensens nyktra verklighetssinne yttrar sig ofta i träffande omdömen som i följande sats:

Öfverhufvud är det där talet om folkets ”omogenhet” ofta blott en fras, hvarunder reaktionära lustar bemantra sig. (s. 93)

I fråga om Tolstojs samhällsläror är han givetvis mycket kritisk, som tidigare nämnts; här ett karakteristiskt uttalande:

Påståendet att bonden skall kunna blifva jordägare utan politiska fri- och rättigheter är en af Tolstojs alltför vanliga nationalekonomiska motsägelser och naiva hugskott, som ej tarfva någon närmare utredning. – För dem, som följt ”den störste ryske tänkarens” utveckling och förstelning, är detta intet öfverraskande. Men nu förstår man kanske lättare, att det icke blott är tsarens personliga bevågenhet och Tolstojs skönlitterära världsrykte som gjort att de maktägande låtit denna fridsamma anarkist och älskvärde fantast predika en till sina verkningar kulturell reaktion.

Längre fram gör Jensen en jämförelse mellan Dostojevskij, Tolstoj och älsklingsförfattaren Turgenev:

Det är lönlöst att disputeras om hvem som är ”störst” av dessa tre storheter... För min del tror jag visserligen, att Dostojevskij var det största snillet ur synpunkten af skapande fantasi, och att Tolstoj skall låta tala om sig längst af vissa praktiskt-sociala skäl. Men ett företräde skall ej kunna fränkännas Turgenev: han var bildningens förste store målsman i Rysslands vittra prosa, och det var han – icke de ryska byronisterna – som införde den europeiska civilisationens idéer i den ryska skönlitteraturen. Och detta värf lär väl – åtminstone för våra ögon – få gälla för en lika stor bragd som Gogols, Dostojevskijs och Tolstojs gigantiska lifsgärningar, hvilka dock ytterst gått ut på att lösrycka Ryssland från dess samband med den kulturella utvecklingen öfverhufvud och göra det oberoende af västerlandets, enligt deras förmenande, utlevade eller förfuskade civilisation. (s. 138 ff.)

År 1906 utkom fjärde delen av ”Polska skalder” och 1907 kom en samling dikter under titeln ”Färdeminnen”. Samma år publicerades i ”Goodtemplarlogernas föreläsningbibliotek” en liten skrift om den religiösa utvecklingen i Ryssland, i vilken Jensen tecknar motsättningen mellan statskyrkan och de gammaltroende. Men den mest beaktansvärda händelsen år 1907 är väl Jensens utnämning till filosofie hedersdoktor vid Uppsala Universitet, en välförtjänt hedersbevisning åt en lärd popularisator av de slaviska ländernas kulturhistoria hos det svenska folket.

Den relativa improduktiviteten under de närmast föregående åren fick sin förklaring år 1908 då ”Rysk kulturhistoria” utkom i tre band på sammanlagt c:a 700 sidor. Första delen omfattar tiden fram till Peter den store och innehåller bland annat en fullständig prosaöversättning av ”Igorkvädet” och behandlar även en mängd intressanta fenomen ur den äldre ryska litteraturen såsom t.ex. Frol Skobjev-romanen. En sammanhängande skildring av denna period av den ryska litteraturen hade tidigare inte skrivits av någon svensk forskare varför Jensens insats framstår så mycket större. Jensen är förvånansvärt insatt i rent historiska och filologiska frågor, t.ex. det

normandiska problemet, som han undersöker med hänvisning till såväl ryska som skandinaviska vetenskapsmän. Ett kapitel ägnar han åt Petrejus och Kotosjichin, som ju inte direkt hör till litteraturhistorien, och där finner man ett av skälen till att Jensen kallat sitt verk ”kulturhistoria” i stället för ”litteraturhistoria”. Jensens intressen blev med tiden alltför vidsträckta, han följer t.ex. den ryska kvinnans ställning i samhället sådan den återspeglas i litteraturen, för att kunna rymmas i det jämförelsevis trånga begreppet ”litteraturhistoria”. I andra delen tecknas litteraturen från och med Peter den store till och med Fonvizin och Radistjev. En del av det som säges här har man hört förut i Jensens tidigare skrifter, men mycket är nytt och självständigt. Tredje delen, tillägnad Harald Hjärne, omfattar 1800-talet och slutar med Merezjkovskij. Mycket av detta stoff har tidigare presenterats i tidskriftsartiklar, men är här sammanarbetat och ytterligare genomforskat. För den svenska publiken torde väl den ryska kulturhistorian framstå som Jensens värdefullaste verk och den vore värd en noggrannare genomgång än vad tiden medger för närvarande. Vid ett senare tillfälle hoppas jag kunna lämna en kritisk granskning av denna betydande prestation.

Jensens historiska intressen tog alltmer överhanden över de rent litterära. Under biblioteksstudier i Polen och Ryssland samlade han material till boken Mazepa som utkom 1909; den är medvetet populärt skriven men det utesluter inte, hoppas författaren i förordet, att den innehåller åtskilligt av historiskt värde. I detta sammanhang kan nämnas att Jensen några år senare höll ett föredrag om Mazepa, efter vilket Harald Hjärne uppträdde med en mycket skarp och delvis personlig kritik. Senare kom Jensen i konflikt med Hjärne rörande arbetet i Nobel-Institutet, men eftersom jag inte kommit till full klarhet i denna fråga (arkivet är hemligt och de medverkande döda) uppskjuter jag behandlingen till ett senare tillfälle.

År 1910 utkom de två historiska skrifterna ”Svenska minnen från Böhmen och Mähren” och ”Smärre bidrag till 30-åriga krigets historia”. Samma år utkom tre berättelser av den numera glömde ryske författaren N. Oliger, till vilken Jensen knöt stora förhoppningar, under titeln ”Dödsdömda”.

År 1911 publicerade Jensen en reseskildring, med motiv framförallt från Makedonien, och kallade den ”Kors och halfmåne”. I förordet skriver Jensen:

Då jag sommaren 1901 på detta förlag (Bonniers) utgaf min samling ”Resebilder” från södern sökte jag inbilla mig själf att det utländska friluftslifvet vore oåterkalleligt förbi. Erfarenheten har dock hvarje vår bevisat motsatsen, äfven om de forna ströftågen mestadels ersatts af mer stillasittande studier i utländska bibliotek.

Som kommentar till detta kan nämnas att Jensen var en mycket okonventionell turist, han brukade till fots genomströva de trakter han särskilt intresserade sig för och sparade under vintern för att om våren kunna hålla kontakten med de slaviska länderna och språken. Om somrarna bodde han i allmänhet med sin familj på Utö där han

utgjorde ett pittoreskt inslag bland sommargästerna sittande i sin fiskebåt iklädd en röd fez.⁴

År 1912 utgav Jensen den värdefulla antologin ”Rysk litteratur” som på 200 sidor ger ett tvärsnitt genom den ryska vitterheten från Igor och Nestor till Korolenko och Merezjkovskij. Varje författare presenteras i en inledning och därefter följer ett prov på vederbörandes författarskap. Samma år utgav Jensen två översättningar av Pentjo Slavejkov, som Jensen hade föreslagit till erhållande av Nobelpriset. Slavejkov dog emellertid innan hans kandidatur kom upp till diskussion. Jensen fortsatte emellertid sina översättningar av hans verk: år 1913 utkom Slavejkovs stora epos ”Sången om blodet” i en något förkortad översättning till svenska. 1916 översatte Jensen ”Hymner vid övermänniskans död” av samme författare.

År 1913 utkom under titeln ”Montenegros ärekrans” en grundlig omarbetning av den 1890 prisbelönta översättningen av ”Gorski Vijenac” av Njegoš jämte den likaledes tidigare översatta ”Samil-agas död” av Mažuranić. År 1913 medverkade Jensen i en hyllningsskrift till Frans von Scheele på dennes 60-årsdag med en dikt på pentameter som skildrar studentåren i Uppsala.

År 1914 utkom i Zagreb den lilla skriften ”Zwei slavische Heldengedichte” och i Lund utkom ”I Karl XII:s turkiska spår”. 1915 översattes ”En skriftställares dagbok” av Dostojevskij. 1916 utkom i Wien på tyska en monografi över Sjevtjenko kallad ”Ein ukrainisches Dichterleben” och i Sverige utkom samma år ”Slaverna och världskriget”. 1917 följde ”Gnistor från världsbranden”, en samling dikter av Jensen själv, och ”Från Balkan”, innehållande sydslaviska litteraturstudier. 1918 utgav Jensen ”Från barbari till revolution”, en samling kulturhistoriska skisser som lämpligen kan läsas som en komplettering till ”Rysk kulturhistoria”. Han går i denna bok närmare in på en del problem som endast i förbigående behandlats i verket från 1908, t.ex. det varjagiska problemet. Det kan emellertid inte förnekas att ”Från barbari till revolution” innehåller en del upprepningar av vad som tidigare skrivits i olika sammanhang av Jensen. I samlingsverket ”Rysslands omdaning” skrev Jensen kapitlet om det ryska folklynnet, om den ryska kyrkan och sekterna och om den ryska litteraturen. I andra delen som utkom 1920 skrev Jensen om den ukrainska frågan.

År 1918 utgav Jensen en ny omarbetad upplaga av sin översättning av ”Eugen Onegin”. En granskare finner att omarbetningen knappast gjort språket bättre, visserligen är översättningen nu mycket trognare men också klumpigare. Jag hoppas kunna redogöra för jämförelsen vid senare tillfälle. 1919 utkom en ny, ävenledes reviderad upplaga av Lermontovs dikter, och om förändringarna här gäller detsamma som om Pusjkin-översättningen.

1919 fick Jensen uppdraget att skriva Söderhamns historia med anledning av stadens 300-årsjubileum. Resultatet blev en intressant kulturhistorisk skildring i två band (I, 1919, II, 1920). År 1918 började Jensen i samarbete med överrabbinen

⁴ Se härom Hasse Z. ”Lurgatan 5 med omnejd”, 1944.

Marcus Ehrenpreis utge *Nationernas Bibliotek* som i 24 volymer skulle skildra olika folk, deras kultur, ekonomi, historia etc. Början gjordes med bulgarerna och polackerna, 1920 utkom en volym om judarna, och volymen om ukrainarna, som blev den sista i serien, utkom 1921. Idén var kanske alltför god för att den skulle röna någon större framgång hos allmänheten, och förläggaren började också tröttna på projektet långt innan det var färdigt.

År 1920 utkom ”Slavisk kultur och litteratur under nittonde århundradet”, en generalinventering av det ämnesområde som Jensen ägnat sitt liv åt att genomforska och presentera för den svenska läsekretsen. Boken är synnerligen användbar som uppslagsbok och orientering. År 1921 utkom ”På Romanovs och Habsburgs ruiner” där Jensen tar upp sina tidigare synpunkter till omprövning och framträder som konservativ, han till och med kritiserar bolsjevikerna för deras förnekande av alla religiösa värden. Boken är en intressant självbekännelse och bidrar till att ge ökad kännedom om Jensens karaktär.

År 1921 ämnade Jensen resa till Jugoslavien. Han kom till Wien tidigt en morgon i september utan att ha beställt hotellrum. När han äntligen lyckades få tag på ett rum i ett tredje klass hotell sjönk han ihop, träffad av ett slaganfall. Förebud därtill hade inte saknats: våren 1918 hade han haft ett lätt slaganfall, efter vilket hans karaktär blivit i viss mån förändrad, mera inbunden och dyster. Jensen intogs på De Barmhärtiga Brödernas sjukhus, efter en tillfällig förbättring blev han lam och miste talförmågan, lunginflammation tillstötte, och den 15 september avled han, omgiven av sin hustru och svägerska och många vänner från Österrike och Jugoslavien. Han begravdes på den protestantiska kyrkogården i Inzersdorf. Efter Alfred Jensens död fick hans hustru mottaga bevis på deltagande från de slaviska länderna och saknaden efter en av de slaviska folkens uppriktigaste vänner uttrycktes av många framstående vetenskapsmän i minnesteckningar och brev.

Alfred Jensens livsverk blev många gånger strängt bedömt från akademiskt håll i Sverige, men många var också medvetna om den outplånliga insats han gjort inom sitt område, och hans bortgång beklagades djupt. Det sades att tomrummet efter honom bleve svårt att fylla: faktiskt har ingen kunnat fylla det, numera är forskarna mycket mer specialiserade och ingen behärskar väl nuförtiden alla de slaviska litteraturerna med en bråkdel av den grundlighet som Jensen hade. Om honom gäller även de ord som sades om hans förfader Jonas Andreae: ”Han var utmärkt af ett qvickt snille och mycken flit i kunskapers inhemtande.”

Bibliografi

I. Alfred Jensens skrifter i slaviska ämnen

Listan ej fullständig. Många tidskrifts- och tidningsartiklar ej upptagna här.

Litteratur, kulturhistoria, politik och reseskildringar

A. Allmänt slaviskt

1. Slavia I och II. Kulturbilder från Volga till Adria och Bosporen. 1896–97
2. Habsburg. Några minnen och studier från Österrike-Ungern. 1899
3. Slaver och germaner. 1899
4. Panslavismen. Några historiska och litterära reflexioner. 1903
5. Slaverna och världskriget. 1915–16
6. Slavisk kultur och litteratur under nittonde århundradet. 1920
7. På Romanovs och Habsburgs ruiner. 1921

B. Östslaviskt

1. Om rysk folkpoesi. 1884
2. Dekabristerna i ryska vitterheten. 1893
3. Ryska skaldeporträtt. 1898
4. Maxim Gorki. 1902
5. Tsardömet vid skiljovägen. 1905
6. Den religiösa utvecklingen i Ryssland. 1907
7. Rysk kulturhistoria 1–3. 1908
8. Mazepa. 1909
9. Kotljarewskyj's travestierte Äneide. 1914
10. Taras Schewtschenko. Ein ukrainisches Dichterleben. 1916
11. Från barbari till revolution. 1918
12. Ur Rysslands omdaning, band 1 av R. Essén och A. Giron.
Det ryska folklynnnet. 1918
Den ryska kyrkan och sekterna.
Den ryska litteraturen.

C. Västslaviskt

1. Ur Böhmens moderna diktning. 1894
2. Böhmens opera och dess främste kompositör (Smetana). 1894
3. Jaroslav Vrchlický. En litterär studie. 1904
4. Nejnovější sbírky básní Jaroslava Vrchlického. 1905
5. Alfred Jensen do Henryka Sienkiewicza. 1905
6. Smärre bidrag till tretioåriga krigets historia (1639-1648). 1910
7. In memoriam (J. Vrchlický) . 1913
8. Polens främste renässansskald (J. Kochanowski). 1915
9. Drottning Jadwiga. Ur Polonica. 1917

D. Sydslaviskt

1. Kristo Botjov. En bulgarisk frihetsskald. 1891
2. Sydslaviska seder och föreställningssätt enligt folkpoesien. 1891
3. Ragusa. En sydslavisk litteraturstudie... 1894

4.	Bosnisk kultur.	1895
5.	Gundulić und sein Osman. Eine südslavische Literaturstudie.	1900
6.	Bilješke o Gunduliću i njegovu vremenu.	1901
7.	Einige literarische Bemerkungen zum "Ribanje" von Petar Hektorović.	1903
8.	Zwei slawische Heldengedichte. Eine vergleichende Literaturstudie.	1914
9.	Från Balkan. Sydslaviska kulturskisser.	1917
E. Slaviskt i svensk historia och kulturliv		
1.	Jedna skandinaviska kniga o slovenskin literaturama.	1902
2.	Puškin in der schwedischen Literatur.	1908
3.	Les emigrants ukrainiens en Suède.	1910
4.	Polonica w szwedzkiej literaturze.	1910–12
5.	Die Anfänge der schwedischen Slavistik.	1912
6.	Die literarische Slavistik in Skandinavien.	1913
F. Svenskt i slavisk historia och kulturliv		
1.	Svenska bilder i polska vitterheten.	1904
2.	Svenska minnen från Böhmen och Mähren, kulturhistoriska skisser...	1910
3.	Svenskarna i Krakau.	1914

II. Alfred Jensens översättningar

Listan är uppställd i kronologisk ordning och gör inte anspråk på att vara fullständig. Intresserade kan få ytterligare information i Hans Åkerströms båda bibliografier över rysk resp. polsk skönlitteratur översatt till svenska.

1883	N. Gogol, Ryska bilder. Två noveller.
I. Turgenjeff, Senilia. Dikter på prosa.
1888	A. Puschkin, Tårekällan i Bachtschisaraj. Poetisk berättelse.
1889	A. Puschkin, Eugeni Onegin. Rysk sederoman på vers.
1890	M. Saltykov-Tshedrin, Småstadslif.
1891	Från Serbien och Montenegro. Valda bynoveller.
1892	V. Mikulitsch, Minotschka.
1893	M. J. Lermontov, Demonen. Klostergossen. Tvänne dikter.
1894	Ur Böhmens moderna diktning. Från čechiskan.
A. Tschechov, Kashtanka.
1895	A. Mickiewicz, Świtez-Älfvan.
S. Čech, Trälens sånger.
1896	Ur slavernas diktvärld. Poetiska tolkningar (Mieckiewicz och Neruda).
1896–1898	A. Mickiewicz, Dikter.
1897	J. Słowacki, De pestsmittades fader.
1898	S. Čech, Dikter.
A. Mickiewicz, Herr Tadeusz eller Den sista utmätningen i Litwa. En adelshistoria från åren 1811 och 1812 i tolf sånger. På vers.
1899–1906	Polska skalder. Del 1–4.
1901	A. Aškerc. Sloveniska ballader.
Z. Krasiński, Morgongryningen.
1902	I. Vojnovic, Xanta. Berättelse.

- 1903 L. Andrejev, Tanken, med flera berättelser.
Z. Krasinski, Två dikter.
- 1904 J. Zeyer, Berättelser och sagor.
- 1905 Dödens tystnad. Nya ryska noveller.
- 1908 J. Vrchlický, Två dikter.
- 1909 M. Koutsiubinskij, I vilt äktenskap. Berättelser från Ukraina.
- 1910 N. Oliger, Dödsdömda. Ryska berättelser.
- 1912 P. Slavejkov, Koledari.
P. Slavejkov, Skaldeöden. Några dikter.
Rysk litteratur. (En antologi)
- 1913 Montenegros ärekrans. Två slaviska hjältedikter (Njeguš och Mažuranić).
- 1913 P. Slavejkov, Sången om blodet.
- 1915 F. M. Dostojevski, En skriftställares dagbok.
J. Kochanowski, Tre dikter.
- 1916 A. Herzen, Europa och Ryssland. Valda politiska skrifter.
P. Slavejkov, Hymner vid övermänniskans död.
- 1917 Bogarodzica.
- 1918 M. Konopnicka, Tre dikter.
K. M. Oberutjev, Den stora ryska revolutionen 1917.
- 1918 Polackerna. (8 polska skalder) (=Nationernas bibliotek)
Bulgarerna. (=Nationernas bibliotek)
- 1918 A. Pusjkin, Eugeni Onegin. Ny omarbetad och tillökt upplaga.
W. Reymont, Heliga varginnor.
H. Sienkiewicz, Tre berättelser.
- 1919 M. J. Lermontov, Valda dikter.
- 1920 F. M. Dostojevski, Tre berättelser.
F. M. Dostojevski, Valda brev.
F. M. Dostojevski, Två humoresker.
F. M. Dostojevski, Vita nätter.
- 1921 Ukrainarna. (=Nationernas bibliotek)
- 1923 I. Turgenjev, Vårflöden.
- 1935 J. Wybicki, Polens nationalsång.
- 1954 J. Slowacki, Mitt testamente.